

بودجه سال ۱۴۰۱ از لایحه تا قانون

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۸۸۷
کد موضوعی: ۲۳۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بودجه سال ۱۴۰۱ از لایحه تا قانون

نام دفتر: مطالعات بخش عمومی

تهیه و تدوین کنندگان: مجتبی اسلامیان، محمدحسین معماریان

همکاران: محمدمهدی جعفری، محمدمامین اخوت علویان

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، سیدعباس پرهیزکاری

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: پرند فیاضی

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. لایحه

۳. قانون

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۲/۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	مقدمه.....
۳	۱. تغییرات در ارقام مهم بودجه سال ۱۴۰۱.....
۳	۱-۱. مقایسه ارقام کلان لایحه بودجه با قانون.....
۵	۱-۲. تغییرات کسری بودجه.....
۶	۱-۳. بودجه استان‌ها.....
۷	۱-۴. بودجه دستگاه‌های اجرایی.....
۸	۱-۵. ارقام اصلی خارج از سقف قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۸	۱-۵-۱. تبصره «۱۴» - جدول هدمندسازی یارانه‌ها.....
۸	۱-۵-۲. واگذاری سهام عدالت به اقشار محروم.....
۹	۱-۵-۳. واگذاری سهام بابت تکالیف معین شده.....
۹	۲. مهم‌ترین مصوبات مجلس در احکام و تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۹	۲-۱. صندوق توسعه ملی.....
۹	۲-۲. اصلاح رابطه نفت و بودجه.....
۱۰	۲-۳. ارز ترجیحی و سیاست حمایتی جایگزین آن.....
۱۰	۲-۴. صندوق پیشرفت و عدالت.....
۱۱	۲-۵. شبکه بانکی.....
۱۱	۲-۵-۱. عاملیت بانک‌های دولتی برای فروش ارز حاصل از نفت دولت و استفاده از سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس).....
۱۱	۲-۵-۲. شفافیت تسهیلات پرداختی کلان.....
۱۲	۲-۵-۳. تسهیلات تکلیفی.....
۱۳	۲-۶. نظام مالیاتی.....
۱۳	۲-۶-۱. معافیت و بخشودگی مالیاتی مشاغل آسیب‌دیده از کرونا.....
۱۳	۲-۶-۲. حذف معافیت مالیاتی هنرمندان پردرآمد.....
۱۳	۲-۶-۳. تهیه فهرست و میزان معافیت‌های مالیاتی و گمرکی.....
۱۳	۲-۶-۴. معافیت مالیاتی طرح‌های زودبازده و عام‌المنفعه.....
۱۴	۲-۷. بازار سرمایه.....
۱۴	۲-۷-۱. پرداخت سود تقسیمی مجمع به سهام‌داران از طریق سجام (سامانه جامع اطلاعات مشتریان).....
۱۴	۲-۷-۲. معافیت مالیاتی افزایش سرمایه شرکت‌های بورسی از محل سود.....
۱۴	۲-۷-۳. واگذاری پروژه‌های نیمه‌تمام از طریق بورس.....
۱۴	۲-۷-۴. حمایت از توسعه ابزارهای مالی با معافیت مالیاتی.....
۱۵	۲-۷-۵. خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری به‌عنوان مشوق‌های فرزندآوری.....
۱۵	۲-۸. یارانه و سیاست‌های حمایتی.....
۱۵	۲-۸-۱. حذف یارانه دهک‌های پردرآمد و تخصیص آن به اقشار محروم.....
۱۵	۲-۸-۲. پوشش بیمه درمانی سه دهک پایین درآمدی.....
۱۵	۲-۸-۳. رایگان شدن آب و برق و گاز اقشار ضعیف.....

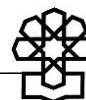
۱۶	۲-۸-۴. سامانه بهره‌مندی ایرانیان.....
۱۶	۲-۹. حقوق و دستمزد.....
۱۷	۲-۱۰. نظام بودجه‌ریزی.....
۱۷	۲-۱۰-۱. نظارت مالی از طریق سنا (سامانه نظارت الکترونیک).....
۱۷	۲-۱۰-۲. حساب واحد خزانه شرکت‌های تابعه نفت.....
۱۷	۲-۱۱. منابع انسانی دولت.....
۱۷	۲-۱۱-۱. ساماندهی استخدام کارکنان دولت.....
۱۷	۲-۱۱-۲. تبدیل وضعیت ایثارگران.....
۱۷	۲-۱۱-۳. پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا).....
۱۸	۲-۱۲. اصلاح ساختار و ارتقای شفافیت شرکت‌های دولتی.....
۱۸	۲-۱۳. واگذاری شرکت‌های دولتی.....
۲۱	۲-۱۴. اوراق و بدهی دولت.....
۲۲	۲-۱۵. مشارکت با بخش غیردولتی برای اجرای طرح‌ها.....
۲۲	۲-۱۶. راه‌اندازی سامانه کارگزاری (فاکتورینگ).....
۲۲	۲-۱۷. تأمین منابع صندوق حمل‌ونقل از بورس.....
۲۲	۲-۱۸. اقدام فعالانه برای مقابله با تحریم.....
۲۲	۲-۱۹. حقوق سربازان.....
۲۳	۳. مهم‌ترین احکام حذف شده از لایحه بودجه.....
۲۳	جمع‌بندی.....
۲۶	پیوست‌ها.....

فهرست جداول

۳	جدول ۱. تغییرات ارقام کلان قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به لایحه.....
۴	جدول ۲. سهم ردیف‌های اصلی ذیل منابع و مصارف لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۴	جدول ۳. ترازهای بودجه‌ای در لایحه و قانون بودجه ۱۴۰۱.....
۴	جدول ۴. اقلام اصلی منابع عمومی دولت در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۶	جدول ۵. بودجه استانی در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۱۹	جدول ۶. بازه و پلکان مالیات بر حقوق و مزایای کارکنان دولت در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱.....
۲۰	جدول ۷. مقایسه میزان نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان در لایحه و بودجه سال ۱۴۰۱.....

فهرست نمودارها

۲۰	نمودار ۱. روند درصد و میزان رشد حقوق و مزایای کارکنان دولت پس از کسر مالیات در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (به استثنای اعضای هیئت علمی و قضات).....
۲۱	نمودار ۲. میزان رشد خالص دریافتی (مستمر و غیرمستمر) براساس پلکان‌های مالیاتی لایحه و رشد حقوق براساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (به غیر از اعضای هیئت علمی و قضات).....

بودجه سال ۱۴۰۱ از لایحه تا قانون

چکیده

در این گزارش مهم‌ترین تغییرات و رخداد‌های بودجه سال ۱۴۰۱ از زمان تقدیم لایحه تا تصویب و ابلاغ آن توسط مجلس بررسی شده است. لایحه بودجه دولت با کسری کمتر نسبت به سال‌های گذشته و با هدف کنترل تورم تهیه شد و اهرم‌سازی منابع در صندوق پیشرفت و عدالت ایده محوری دولت برای رشد اقتصادی در نظر گرفته شده بود. دولت قصد داشت تا با استقرار بخشی از منابع صندوق توسعه کشور مازاد بر سهم خود از درآمدهای نفتی در سال ۱۴۰۱، استفاده کند، اما مجوز آن صادر نشد. به همین دلیل منابع در نظر گرفته شده از محل نفت ۱۲۲۴ هزار میلیارد ریال کاهش یافته بود که بخش عمده آن با تغییر در فروض محاسباتی، جبران شد. درآمدهای حاصل از منابع نفتی در مجلس از محل افزایش قیمت مبنای محاسباتی صادرات نفت و میعانات گازی به میزان ۱۰ دلار به‌ازای هر بشکه و همچنین افزایش فرض مقدار صادرات از ۱.۲ میلیون بشکه در روز به ۱.۴ میلیون بشکه در روز، حدود ۱۱۰۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. همچنین در قسمت منابع بودجه در نتیجه مصوبات مجلس ۱۵۰ هزار میلیارد ریال به حجم اوراق مالی اسلامی افزوده شد.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ دولت قصد داشت تا دستگاه‌های محدودی را به‌عنوان دستگاه اصلی مبنای توزیع اعتبارات قرار دهد، اما دست‌بندی این دستگاه‌ها در مجلس در زمان ابلاغ قانون تغییر کرد و منظور از این تفکیک حاصل نشد. در مجلس اعتبارات یارانه‌ای در تبصره «۱۴» که عمدتاً مربوط به پرداخت یارانه‌هاست ۱۶۵۸ هزار میلیارد ریال افزایش پیدا کرد. برخلاف اصول بودجه‌ریزی، کل منابع و مصارف در نظر گرفته شده برای هدفمندسازی یارانه‌ها در سرجمع اعداد منابع و مصارف عمومی ذکر نمی‌شود و بنابراین این افزایش نیز در سقف منابع و مصارف عمومی منعکس نشد. و در نهایت سقف رقم بودجه عمومی در مجلس ۲۲۱ هزار میلیارد ریال افزایش پیدا کرد.

خلاصه مدیریتی

مهم‌ترین رویکرد لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کنترل هزینه‌های غیرقابل اجتناب از طریق تغییر الگوی افزایش حقوق و مزایای کارکنان دولت، اصلاح صندوق‌های بازنشستگی، اصلاح سیاست حمایتی در تخصیص ارز ترجیحی و اختصاص اعتبار برای رشد اقتصادی از طریق پیش‌بینی اعتبارات در حوزه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ایجاد صندوق پیشرفت و عدالت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بود. با وجود این **عدم برآورد دقیق منابع و استفاده از منابع صندوق توسعه ملی در لایحه بودجه** که برخلاف سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه بود، منابع لایحه بودجه را با محدودیت‌هایی مواجه کرد. از سوی دیگر عدم پیش‌بینی منابع مورد نیاز برای سیاست‌های مهمی مانند سیاست حمایتی جایگزین حذف

ارز ترجیحی و خرید تضمینی گندم، لایحه بودجه را در بعد مصارف نیز با چالش‌هایی مواجه می‌کرد.

در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ برخی از رویکردهای دولت مورد موافقت مجلس قرار نگرفت و الگوی افزایش دستمزد، با رعایت سقف بار مالی در نظر گرفته شده توسط دولت، تغییر کرد. همچنین میزان حداقل حقوق نیز افزایش یافت. در رابطه با اصلاحات صندوق‌های بازنشستگی، احکام اصلاحی لایحه، با توجه به ماهیت یک‌ساله بودجه مورد تأیید مجلس قرار نگرفت. در فرایند بررسی بودجه و با توجه به کاهش منابع درج شده در لایحه بودجه از محل استقراض از صندوق توسعه ملی و باتوافق دولت و مجلس، اعتبار پیش‌بینی شده از محل صادرات نفت و میعانات گازی به مقداری افزایش یافت که مبلغ مذکور جبران شود که این نوع افزایش در پیش‌بینی منابع برخلاف اصول بودجه‌ریزی است.

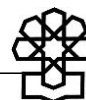
لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با سقف ۱۳۷۲۰ هزار میلیارد ریال در منابع عمومی به مجلس ارسال شد و در نتیجه‌ی تغییرات انجام شده، با رقم ۱۳۹۴۱ هزار میلیارد ریال به تصویب رسید. درآمدهای پیش‌بینی شده دولت در سال ۱۴۰۱ از حدود ۶۶۴۴ هزار میلیارد ریال (در لایحه بودجه) پس از اصلاحات مجلس شورای اسلامی به رقم ۶۹۷۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافت (۳۳۳ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به رقم لایحه). واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای نیز با ۱۱۱۲ هزار میلیارد ریال افزایش معادل ۵۱۹۶ هزار میلیارد ریال مصوب شد. همچنین ردیف واگذاری دارایی‌های مالی علی‌رغم افزایش اندک مجوز میزان انتشار اوراق، به دلیل عدم صدور مجوز استقراض دولت از صندوق توسعه ملی به میزان ۱۲۲۴ هزار میلیارد ریال کاهش یافت. بخش اعظم این کاهش منابع عمومی از طریق افزایش فروش مربوط به مقدار و قیمت فروش نفت (افزایش واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) جبران شد.

در کنار تغییرات ارقام مندرج در سقف بودجه ارقام خارج از سقف بودجه (فرا بودجه) نیز در مجلس با تغییراتی همراه شد. در نتیجه مصوبات مجلس شورای اسلامی به ارقام خارج از سقف بودجه در سال ۱۴۰۱ حدود ۳ میلیون میلیارد ریال برای مصارف تعیین شده در تبصره «۱۴» و اختصاص سهام به صندوق‌های بازنشستگی افزوده شد. همچنین مجلس در اقدامی مهم منابع ناکافی دولت برای جبران زیان رفاهی ناشی از حذف ارز ترجیحی و خرید تضمینی گندم در تبصره «۱۴» لایحه بودجه را به میزان قابل توجهی افزایش داد.

طبق بررسی انجام شده کسری بودجه تأمین نشده لایحه دولت که پس از عدم صدور مجوز استقراض از صندوق توسعه ملی به حدود ۳۰۰ هزار میلیارد تومان بالغ می‌شد، در مجلس تغییری قابل توجهی نکرد و همین میزان کسری (عدم تحقق منابع) برای قانون بودجه نیز برقرار ماند.

مقدمه

شروع روند بودجه‌ریزی با ابلاغ بخشنامه بودجه در مهرماه ۱۴۰۰ به دستگاه‌ها رسماً آغاز شد. این بخشنامه حاوی رویکردهایی برای تحقق اهداف اقتصادی و تدوین اولین لایحه بودجه دولت جدید بود. جهت‌گیری‌های اساسی دولت به‌گونه‌ای ابلاغ شد که بر چهار حوزه رشد اقتصادی با تمرکز بر ارتقای بهره‌وری، ثبات اقتصادی، عدالت‌محوری و تغییر ساختار بودجه و تأمین مالی اقتصاد تمرکز داشته باشد.

پس از تدوین لایحه بودجه در دولت و ارسال آن به مجلس شورای اسلامی فرایند بررسی بودجه این بار به صورت دوشوری انجام شد. با تصویب کلیات بودجه در صحن علنی بررسی جزئیات در کمیسیون تلفیق انجام شده و گزارش آن به صحن علنی ارسال شد. همچنین طبق پیشنهاد دولت مقرر شد تا برنامه ششم توسعه که در سال ۱۴۰۰ به اتمام رسیده بود، برای یک سال تمدید شود. همچنین در حالی که قانون بودجه باید پیش از شروع سال جدید تصویب و به طور کامل به دستگاهها ابلاغ شود تا مبنای عمل و برنامه ریزی قرار گیرد، در سال ۱۴۰۱ جداول بودجه پس از گذشت سه ماه ابلاغ شد.

در این گزارش تغییرات عمده لایحه بودجه در سال ۱۴۰۱ از تقدیم توسط دولت تا تصویب در مجلس به صورت مختصر بررسی شده است. همچنین در بخش پیوست تغییرات دستگاههای اصلی و فرعی و اعتبارات آنها و ردیفهای جداول مهم قانون بودجه نسبت به لایحه دولت ارائه شده است.

۱. تغییرات در ارقام مهم بودجه سال ۱۴۰۱

در این بخش تغییرات ارقام مهم بودجه سال ۱۴۰۱ نظیر منابع و مصارف عمومی، ردیفهای اصلی درآمدی و هزینه‌ای، اعتبارات استانها و دستگاهها در مجلس شورای اسلامی نسبت به لایحه ارسالی دولت بررسی شده است.

۱-۱. مقایسه ارقام کلان لایحه بودجه با قانون

در جدول ۱ ردیفهای اصلی قانون بودجه سال ۱۴۰۱ با لایحه دولت مقایسه شده است.

(هزار میلیارد ریال)

جدول ۱. تغییرات ارقام کلان قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به لایحه

منابع	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	مصارف	میزان افزایش نسبت به لایحه	قانون بودجه سال ۱۴۰۱	لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۰	میزان افزایش نسبت به لایحه
درآمدها	۴۵۴۸	۶۶۴۴	۶۹۷۷	هزینه‌ها	۳۳۳	۶۹۷۷	۶۶۴۴	۴۵۴۸	۳۳۹
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۳۹۵۵	۴۰۸۴	۵۱۹۶	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۱۱۲	۵۱۹۶	۴۰۸۴	۳۹۵۵	۸۳
واگذاری دارایی‌های مالی	۴۲۷۴	۲۹۹۱	۱۷۶۷	تملك دارایی‌های مالی	-۱۱۲۲۴	۱۷۶۷	۲۹۹۱	۴۲۷۴	-۲۰۰
جمع منابع عمومی دولت	۱۲۷۷۹	۱۳۷۲۰	۱۳۹۴۱	جمع مصارف عمومی دولت	۲۲۱	۱۳۹۴۱	۱۳۷۲۰	۱۲۷۷۹	۲۲۱

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.

۱. دلیل اصلی این کاهش، عدم صدور مجوز استقراض از صندوق توسعه ملی در بودجه سال ۱۴۰۱ توسط مقام معظم رهبری بود. در واقع دولت پیش از اخذ مجوز از مقام معظم رهبری، لایحه بودجه را با فرض استقراض از صندوق توسعه ملی تنظیم کرده بود.

به دلیل آنکه مجوز استقراض از صندوق توسعه ملی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ صادر نشد، مجلس مجبور به تغییر ردیف‌های بودجه‌ای برای جبران کاهش منابع به میزان ۱۳۷۰ هزار میلیارد ریال شد. در نتیجه این اصلاح ردیف واگذاری دارایی‌های مالی کاهش یافته و درآمدها و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای افزایش یافت. در جدول ۲ سهم ردیف‌های اصلی ذیل منابع و مصارف بودجه در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ ارائه شده است.

جدول ۲. سهم ردیف‌های اصلی ذیل منابع و مصارف لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (درصد)

قانون بودجه سال ۱۴۰۱	لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	اجزای مصارف عمومی	قانون بودجه سال ۱۴۰۱	لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	اجزای منابع عمومی (درصد)
۷۱	۷۰	هزینه‌ها	۵۰	۴۸	درآمدها
۱۹	۱۹	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۳۷	۳۰	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۰	۱۱	تملك دارایی‌های مالی	۱۳	۲۲	واگذاری دارایی‌های مالی
۱۰۰	۱۰۰	جمع مصارف عمومی دولت	۱۰۰	۱۰۰	جمع منابع عمومی دولت

مأخذ: محاسبات تحقیق.

به دلیل آنکه استقراض از صندوق توسعه ملی با افزایش منابع حاصل از نفت جایگزین شد، لذا سهم واگذاری دارایی‌های مالی از منابع عمومی کاهش یافته و سهم واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای افزایش یافت. در نتیجه مصوبات مجلس شورای اسلامی ترازهای بودجه‌ای سه‌گانه به شرح جدول ۳ تغییر کردند. البته شایان ذکر است که این ترازها بر مبنای اعداد درج شده در سقف بودجه (جدول بودجه عمومی) محاسبه شده‌اند و مبالغ خارج از سقف در این جدول منعکس نشده است.

جدول ۳. ترازهای بودجه‌ای در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (هزار میلیارد ریال)

عنوان	لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	قانون بودجه سال ۱۴۰۱	تغییرات
تراز عملیاتی	(۳۰۰۷)	(۳۰۱۳)	(۶)
تراز سرمایه‌ای	۱۵۶۶	۲۵۹۵	۱۰۲۹
تراز مالی	۱۴۴۱	۴۱۷	(۱۰۲۴)

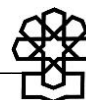
مأخذ: همان.

توضیح: اعداد داخل پرانتز نمایانگر میزان کسری هستند.

در جدول ۴ ارقام اصلی منابع بودجه سال ۱۴۰۱ در لایحه و قانون بودجه با یکدیگر مقایسه شده است.

جدول ۴. اقلام اصلی منابع عمومی دولت در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (هزار میلیارد ریال)

عنوان	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	میزان افزایش	درصد افزایش
درآمدهای مالیاتی (سازمان امور مالیاتی)	۴۴۹۰	۴۵۴۵	۵۵	۱
حقوق ورودی	۷۷۷	۱۰۷۱	۲۹۴	۲۷
مجموع درآمدهای مالیاتی	۵۲۶۷	۵۶۱۶	۳۴۹	۶
سایر درآمدها	۱۳۷۷	۱۳۶۱	-۱۶	-۱
مجموع درآمدها	۶۶۴۴	۶۹۷۷	۳۳۳	۵

عنوان	لایحه بودجه ۱۴۰۱	قانون بودجه ۱۴۰۱	میزان افزایش	درصد افزایش
منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و گاز	۳۸۱۸ ^۱	۴۹۱۰	۱۰۹۲	۲۲
سایر منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۶۶	۲۶۶	۰	۰
مجموع منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۴۰۸۴	۵۱۹۶ ^۲	۱۱۱۲	۲۱
منابع حاصل از فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی	۸۸۰	۱۰۳۰	۱۵۰	۱۴.۵
استقراض از صندوق توسعه ملی ^۳	۱۳۷۳	۰	-۱۳۷۳	-
سایر	۷۳۸	۷۳۷	-۱	۰
مجموع منابع واگذاری دارایی‌های مالی	۲۹۹۱	۱۷۶۷	-۱۲۲۴	-۶۹
جمع منابع عمومی دولت	۱۳۷۲۰	۱۳۹۴۱	۲۲۱	۱.۶

مأخذ: همان.

یکی از بیشترین تغییرات در ردیف‌های منابع عمومی در مجلس شورای اسلامی مربوط به درآمدهای گمرکی یا حقوق ورودی است. دلیل اصلی این افزایش افزودن ردیف حقوق گمرکی واردات خودرو به میزان ۱۸۸ هزار میلیارد ریال ناشی از مصوبه بند «ک» تبصره «۷» با موضوع مجوز واردات کامیون، اتوبوس، واگن و ماشین‌آلات به دولت است که در صورت انجام واردات خودرو قابل تحقق است، ولی عملکرد ۹ ماهه خلاف این مطلب را نشان می‌دهد. منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی و گاز در مجلس از محل افزایش قیمت مبنای محاسباتی صادرات نفت و میعانات گازی به میزان ۱۰ دلار (از ۶۰ به ۷۰) به‌ازای هر بشکه و همچنین فرض مقدار صادرات از ۱.۲ میلیون بشکه در روز به ۱.۴ میلیون بشکه در روز حدود ۱۱۰۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. در نتیجه مصوبات مجلس همچنین ۱۵۰ هزار میلیارد ریال به حجم اوراق مالی اسلامی بودجه ۱۴۰۱ افزوده شد.

۱-۲. تغییرات کسری بودجه

طبق برآورد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی کسری بودجه تأمین نشده لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۱۵۶۰ هزار میلیارد ریال بوده است. این برآورد با فرض اعطای مجوز استقراض از صندوق توسعه ملی به دولت به میزان ۱۳۷۰ هزار میلیارد ریال افزایش می‌یافت. از آنجایی که این مجوز توسط مقام معظم رهبری به دولت داده نشد، لذا میزان واقعی کسری لایحه بودجه دولت به حدود ۲۹۳۰ هزار میلیارد ریال رسید. دولت باید اصلاحیه لایحه بودجه برای پوشش کسری ناشی از عدم استقراض از صندوق توسعه ملی را طی نامه‌ای رسمی به مجلس ارسال می‌کرد که در عمل این اصلاح صورت نگرفت. لذا مجلس کسری منابع را از محل افزایش فرض میزان صادرات نفت از ۱ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه به ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه و قیمت محاسباتی از ۶۰ به ۷۰ دلار (که واکنشی بود به افزایش قیمت‌های جهانی نفت ناشی از کاهش کرونا و جنگ اوکراین) پوشش داد.

۱. دولت با در نظر گرفتن استقراض از صندوق توسعه ملی و استفاده از سهم ۴۰ درصد صندوق (که ذیل ردیف واگذاری دارایی‌های مالی ذکر می‌شود)، این رقم را در لایحه منظور کرده بود.
 ۲. رقم منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در جدول ۱ قانون بودجه معادل ۵۱۹۶ هزار میلیارد ریال و در جدول ۵ قانون بودجه معادل ۵۱۷۶ درج شده است که دارای اختلاف است. در این جدول به دلیل جلوگیری از اختلاف بین جداول رقم جدول ۱ درج شده است.
 ۳. افزایش استقراض از صندوق توسعه ملی نتیجه انعکاس برداشت ۲۷۹۵ میلیون یورو از صندوق توسعه در بند «ه» تبصره «۴» قانون بودجه سال ۱۳۹۹ است که در لایحه دولت در جداول بودجه منعکس نشده بود.

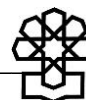
در نتیجه مباحث مطرح شده کسری بودجه تأمین نشده لایحه دولت با قانون مصوب مجلس شورای اسلامی تفاوت قابل توجهی نداشته و حدود ۳ میلیون میلیارد ریال برآورد می‌شود. البته لازم است که تحلیل منابع و مصارف تبصره «۱۴» که در سقف منابع و مصارف عمومی منعکس نمی‌شود به صورت مجزا صورت گیرد.

۳-۱. بودجه استان‌ها

با بررسی تغییرات جدول ۱۰ بودجه کشور در خصوص اعتبارات استان‌های کشور می‌توان نکات زیر را بیان کرد: در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به لایحه بودجه رقم منابع استان‌ها از ۹۹۱ هزار میلیارد ریال به ۱۰۵۴ هزار میلیارد ریال افزایش داشت و به طور متوسط بودجه استانی ۶ درصد رشد کرده است. استان البرز با افزایش ۲۲ درصد و استان گیلان با کاهش ۲۵ درصدی بودجه مصوب بیشترین تغییرات را نسبت به لایحه داشته‌اند. استان‌های خوزستان و سیستان و بلوچستان به ترتیب با ۷۷ هزار میلیارد ریال و ۶۴ هزار میلیارد ریال بیشترین مقدار اعتبارات را به خود اختصاص داده‌اند. در جدول ۵ ارقام اصلی منابع به تفکیک استانی در بودجه سال ۱۴۰۱ با مقایسه لایحه و قانون بودجه با یکدیگر ارائه شده است.

جدول ۵. بودجه استانی در لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (هزار میلیارد ریال)

نام استان	جمع کل لایحه	جمع کل قانون	تغییرات	درصد تغییر
جمع کل	۹۹۱	۱۰۵۴	۶۳	۶
مرکزی	۱۷	۱۹	۲	۱۰
گیلان	۳۶	۲۷	-۹	-۲۵
مازندران	۴۰	۴۲	۲	۴
آذربایجان شرقی	۳۶	۳۹	۳	۸
آذربایجان غربی	۴۴	۴۶	۲	۵
کرمانشاه	۳۳	۳۴	۱	۳
خوزستان	۸۴	۷۷	-۶	-۷
فارس	۶۳	۶۰	-۲	-۴
کرمان	۵۳	۵۵	۲	۴
خراسان رضوی	۴۹	۵۴	۵	۱۰
اصفهان	۳۵	۳۹	۳	۱۰
هرمزگان	۳۴	۳۵	۱	۲
سیستان و بلوچستان	۶۴	۶۴	۰	-۱
کردستان	۳۳	۳۳	۰	۰
استان همدان	۲۰	۲۲	۲	۱۲
لرستان	۳۶	۳۵	-۱	-۳
ایلام	۲۰	۲۱	۱	۴
زنجان	۱۶	۱۷	۱	۵

نام استان	جمع کل لایحه	جمع کل قانون	تغییرات	درصد تغییر
چهارمحال و بختیاری	۱۶	۱۷	۱	۹
کهگیلویه و بویراحمد	۲۵	۲۱	۴-	-۱۴
سمنان	۱۳	۱۴	۱	۱۱
یزد	۱۷	۱۹	۲	۹
بوشهر	۲۹	۳۰	۱	۴
تهران	۴۲	۴۸	۵	۱۳
اردبیل	۲۲	۲۳	۱	۵
قم	۱۲	۱۳	۱	۱۰
قزوین	۱۶	۱۷	۱	۸
گلستان	۳۱	۳۰	۰	-۱
خراسان شمالی	۲۰	۲۱	۱	۷
خراسان جنوبی	۲۰	۲۱	۱	۳
البرز	۱۶	۱۹	۳	۲۲
ارتقای شاخص‌ها	۷۰۴	۱۷۳	۵۳۱-	-۷۵

مأخذ: همان.

۴-۱. بودجه دستگاه‌های اجرایی

طبق لایحه تقدیمی ازسوی قوه مجریه، دستگاه‌های دریافت‌کننده بودجه به دو دسته دستگاه‌های اصلی و دستگاه‌های فرعی تقسیم شدند. با وجود اینکه مفهوم دستگاه اصلی و فرعی در نحوه تقسیم بودجه و دریافت تخصیص آن در دولت مشخص نبوده و منوط به نگارش آیین‌نامه شده بود، اما بیشتر دستگاه‌ها به‌طور مشخص و همانند سنوات گذشته سهم بودجه شفاف‌تری در جداول لایحه بودجه و جداول اطلاعاتی پیوست داشتند. هدف این بود که با تقسیم دستگاه‌های اجرایی به اصلی و فرعی، امکان و آمادگی کاهش حجم سند بودجه و تفویض اختیار بودجه و عملکرد به دستگاه‌های اجرایی فراهم شود. در تعیین دستگاه‌های اصلی (جدول ۷) قانون بودجه تغییرات مهم و قابل توجهی نسبت به لایحه داشته است که توضیح آن به شرح زیر است:^۱

• دستگاه‌های زیر در زمره دستگاه‌های فرعی (درج شده در پیوست اطلاعات تکمیلی) در لایحه

بودجه بودند که طبق تصمیم مجلس شورای اسلامی به دستگاه اصلی تبدیل شدند:

شورای نگهبان، سازمان اوقاف و امور خیریه، قرب بقیه الله-کمک و حمایت از مؤسسات فرهنگی و اجتماعی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، جامعه المصطفی العالمیه، قرارگاه امام حسن مجتبی (ع).

• دستگاه‌های زیر در جدول ۷ و پیوست اطلاعات تکمیلی لایحه دولت درج نشده بودند و در مجلس

به‌عنوان دستگاه اصلی شناخته و به جدول ۷ بودجه کشور اضافه شدند:

دادگستری جمهوری اسلامی ایران، نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت، بنیاد شهید جعفرپور، مؤسسه دایره المعارف فقه اسلامی، مرکز رسیدگی به امور مساجد، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان

۱. برای اطلاعات تفصیلی به جدول ۶ در قسمت پیوست گزارش مراجعه کنید.

بازرسی کل کشور، بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس، قرارگاه سازندگی خاتم‌النبیاء، جهاد دانشگاهی، مجمع جهانی تقریب مذاهب.

• در بند «الف» تبصره «۹» ذکر شده است که دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی که در سال ۱۴۰۰ دارای ردیف مستقل بوده‌اند به‌نحوی که دارای ردیف درآمدی و اختصاصی و جاری یا تملک مستقل بوده‌اند، کماکان مستقل خواهند بود. این حکم تأثیری بر انتقال ردیف دانشگاه‌ها به جدول دستگاه‌های اصلی نداشته است، اما می‌توان از آن تعبیر شود که با دانشگاه‌ها به‌صورت مستقل و همانند دستگاه‌های اصلی رفتار شود.

۱-۵. ارقام اصلی خارج از سقف قانون بودجه سال ۱۴۰۱

در نتیجه مصوبات مجلس شورای اسلامی به ارقام خارج از سقف بودجه در سال ۱۴۰۱ حدود ۳ میلیون میلیارد ریال افزوده شده که باید توضیحات آن به شرح زیر است:

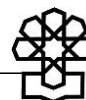
۱-۵-۱. تبصره «۱۴» - جدول هدفمندسازی یارانه‌ها

تبصره «۱۴» بودجه هر ساله شامل احکامی مربوط به اجرا و یا اصلاح قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و جدول منابع و مصارف سازمان هدفمندی یارانه‌هاست. این جدول که منابع و مصارف آن در طی سال‌های گذشته با تغییرات قابل توجهی همراه بوده است در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به رقم ۶۳۶۵ هزار میلیارد ریال رسیده که بیش از ۴۰ درصد سقف منابع عمومی دولت در این سال است. ارقام این جدول در ارقام کلان بودجه منعکس نمی‌شود و در واقع یک بودجه موازی یا عملیات مالی فرابودجه دولت است و به همین دلیل در مجلس نیز دچار تغییرات قابل توجهی می‌شود. سقف منابع جدول تبصره «۱۴» در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مبلغ ۶۳۶۵ هزار میلیارد ریال تعیین شد که ۱۶۵۸ هزار میلیارد ریال بیشتر از سقف تعیین شده در لایحه است. البته بخشی از این مبالغ افزوده شده به‌صورت جمعی خرجی بوده و انعکاسی از بودجه شرکت ملی گاز است. در واقع رقم دقیق افزایش یافته مجلس، ۱۴۰۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود.

در نتیجه تغییرات مجلس در جدول تبصره «۱۴» از محل افزایش قیمت پیش‌بینی شده برای صادرات فرآورده‌های نفتی و مطالبات گذشته حدود ۱۴۰۰ هزار میلیارد ریال به منابع این تبصره افزوده شد. در سمت مخارج نیز حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان مخارج جدید به موضوعات و دستگاه‌های مختلف اختصاص داده شد. الباقی منابع اضافه شده در مجلس نیز عمدتاً به اقشار محروم اختصاص داده شد.

۱-۵-۲. واگذاری سهام عدالت به اقشار محروم

طبق بند «الف» تبصره «۲» دولت موظف شد از محل باقیمانده سهام متعلق به دولت یا شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های قابل واگذاری در هر بازار موضوع گروه (۱) و (۲) ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نسبت به واگذاری سهام عدالت به افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، مددجویان سازمان بهزیستی کل کشور و کلیه افراد واجد شرایط طبق قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی اقدام نماید. آیین‌نامه این حکم در نیمه دوم سال تصویب شد و به موجب آن به افراد مشمول

حکم صد میلیون ریال سهام تعلق گرفت.

۳-۵-۱. واگذاری سهام بابت تکالیف معین شده

طبق مصوبه مجلس شورای اسلامی در بند «ی» تبصره «۲» قانون بودجه دولت مکلف شده است با رعایت سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مبلغ یک میلیون و سیصد هزار میلیارد (۱.۳۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از طریق واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت اجرای برخی تکالیف به دستگاه‌های مربوطه به شرح حکم پرداخت نماید. این بند و رقم تعیین شده در آن خارج از سقف بودجه بوده و طبق مصوبات مجلس اضافه شده است (تفصیل این تکالیف و دستگاه‌ها در بخش ۱۳-۲ گزارش حاضر بحث شده است).

۲. مهم‌ترین مصوبات مجلس در احکام و تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۱

اگرچه به طور کلی تصویب احکام یا تغییر قوانین دائمی در چارچوب قوانین سالیانه بودجه توصیه نمی‌شود، ولی این رویه طی سالیان گذشته به یک روال مرسوم در بودجه‌ریزی ایران تبدیل شده است. از این رهگذر در بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در مجلس شورای اسلامی تلاش شد که با توجه به شرایط خاص اقتصادی کشور، سازوکارهایی برای افزایش توان مالیات‌ستانی، شفاف‌سازی و ردیابی مالی مصارف، حفظ قدرت خرید دهک‌های پایین درآمدی کارمندان و بازنشستگان بخش دولتی، ساماندهی بودجه شرکت‌های دولتی و... به تصویب برسد. در ادامه اهم مصوبات مجلس شورای اسلامی در قالب احکام و تبصره‌ها ارائه شده است.

۱-۲. صندوق توسعه ملی

دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ طبق بند «الف» تبصره «۱» قصد داشت مابه‌التفاوت سهم بیست درصد (۲۰٪) تعیین شده برای صندوق توسعه ملی تا سهم قانونی چهل درصد (۴۰٪) صندوق از منابع حاصل از خالص صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز، را جزو منابع بودجه در نظر گرفته و به منزله بدهی دولت به صندوق تلقی کند. اما با عدم اجازه مقام معظم رهبری برای استفاده دولت از منابع صندوق توسعه و مغایرت این موضوع با سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه این استقراض از لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شد. برای جبران کسری مذکور با موافقت ضمنی دولت و بدون اظهار نظر مکتوب و رسمی، منابع حاصل از صادرات نفت، گاز و میعانات گازی از ۳۸۱ هزار میلیارد تومان به ۴۸۴ هزار میلیارد تومان تغییر پیدا کرد و فروض محاسبه آن نیز از ۶۰ دلار به ازای هر بشکه نفت به ۷۰ دلار و مقدار صادرات از ۱.۲ میلیون بشکه در روز به ۱.۴ میلیون بشکه افزایش یافت. بدین ترتیب خلأ درآمد حقیقی با تغییر فروض و محاسبات برای منابع، پر شد.

۲-۲. اصلاح رابطه نفت و بودجه

طبق مصوبات مجلس در بند «س» تبصره «۱» قانون بودجه تکالیفی در خصوص اصلاح رابطه دولت و نفت برای دولت تعیین شد. در قسمت «۵» این بند دولت مکلف شد تا ساختار حاکمیتی وزارت نفت را با همکاری دستگاه‌های مربوطه

بازنگری و تصویب کند، به طوری که بودجه وزارت نفت به طور کامل از شرکت ملی نفت ایران منفک گردیده و این وزارتخانه وظایف نظارتی و حاکمیتی خود را با رعایت قواعد حاکمیت شرکتی در شرکت‌های تابعه وزارت نفت از جمله شرکت ملی نفت ایران اعمال نماید. در قسمت «۳» نیز مقرر شده است تا زمان اجرایی شدن روابط مالی جدید مقرر در این بند، روال مقرر قانونی جاری در روابط مالی بین شرکت ملی نفت ایران و دولت به صورت علی‌الحساب اجرا شود.

۳-۲. ارزش ترجیحی و سیاست حمایتی جایگزین آن

در لایحه بودجه ارزش ترجیحی حذف شده و منابع آن در سقف منابع عمومی محاسبه شده بود. به منظور سیاست جبرانی جایگزین برای حذف ارزش ترجیحی کالاهای اساسی، دارو و خرید تضمینی گندم نیز در تبصره «۱۴» اعتباری معادل ۱۰۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده بود. در تبصره «۱۴» قانون بودجه مبلغ ۷۳۸ هزار میلیارد ریال برای یارانه نقدی و معیشتی در نظر گرفته شده است.

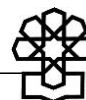
طبق تغییرات مجلس در جدول تبصره «۱۴» ردیف مصارف سیاست‌های حمایتی جایگزین ارزش ترجیحی با عنوان «مابه‌التفاوت نرخ ارزش کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی» از رقم ۱۰۰ هزار میلیارد تومان به رقم ۱۶۱ هزار میلیارد تومان افزایش یافت. همچنین ردیف جداگانه‌ای برای خرید تضمینی گندم و یارانه نان به مبلغ ۷۱۰ هزار میلیارد ریال اضافه شد. منابع لازم برای تأمین این مخارج از محل حذف ردیف مربوط به صندوق توسعه و پیشرفت در تبصره «۱۴» لایحه به رقم ۶۶۴ هزار میلیارد ریال و منابع افزوده شده به جدول از محل تغییر فرض قیمت صادرات فراورده‌های نفتی تأمین شد.

همچنین در بند الحاقی «یک» تبصره «۱» دولت مکلف شد تا در صورت حذف کالایی از سبد دریافت ارزش ترجیحی، زبان رفاهی مصرف‌کننده را از طریق کالا برگ (و درباره دارو از طریق بیمه) به نحوی جبران نماید که مصرف‌کننده قادر به تهیه کالا به نرخ پایان شهریورماه ۱۴۰۰ باشد. این در حالی است که لایحه بودجه درباره نحوه جبران زبان رفاهی ناشی از ارزش ترجیحی مسکوت بود و دولت هنوز تصمیم مشخصی برای شیوه نقدی یا غیر از آن اتخاذ نکرده بود.

۴-۲. صندوق پیشرفت و عدالت

از مهم‌ترین رویکردها و گرایش‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، تمرکز بر صندوق پیشرفت و عدالت بود که در تبصره‌های «۷»، «۸»، «۱۴» و «۱۸» لایحه بودجه به آن اشاره شده بود، اما در روند تصویب بودجه و در مجلس شورای اسلامی ماهیتاً تغییر پیدا کرد.

دولت در تدوین بودجه برای تحقق رشد اقتصادی و اشتغال، فرایندهایی برای صندوق پیشرفت و عدالت تعبیه کرد. صندوق پیشرفت و عدالت که با محوریت تبصره «۱۸» لایحه بودجه تمرکز بر تولید و افزایش بهره‌وری داشت، با تغییر اساسی در مجلس شورای اسلامی مواجه شد. منابع مختلفی برای این صندوق در نظر گرفته شده بود از جمله فروش اموال منقول و غیرمنقول مازاد، سهم استان‌ها از حقوق دولتی معادن، مازاد درآمدهای استانی و بیست درصد ۲۰٪ از اعتبار قانون «استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت» و اعتبارات حمایت از تولید در قانون هدفمندسازی یارانه‌ها. مقرر شده بود منابع تجهیز شده صندوق های عدالت

و پیشرفت تابعه استانی صرف تأمین مالی زیرساخت‌های تولید شود و همچنین به صورت وجوه اداره شده، یارانه نرخ سود تسهیلات و کمک‌های فنی و اعتباری در ترکیب با منابع بخش خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی صرف حمایت از تولید و اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی و کسب‌وکارهای رقابت‌پذیر شود. در لایحه بودجه، شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان از اختیارات بالایی برخوردار بود و به عنوان مرجع تصویب طرح‌ها در سطح استان و نظارت بر حسن اجرای آنها تعیین شده بود.

دو محل اصلی تأمین منابع صندوق پیشرفت و عدالت طبق لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در جدول تبصره «۱۴» (معادل ۶۶۴ هزار میلیارد ریال) و در تبصره «۱۸» (معادل ۸۵۰ هزار میلیارد ریال) بود. در مجلس مصوب شد که منابع این صندوق در تبصره «۱۴» به سیاست حمایتی جایگزین ارزش ترجیحی اختصاص یابد و در تبصره «۱۸» منابع کماکان مختص صندوق پیشرفت و عدالت بماند.

با تغییرات انجام شده در مجلس مقرر شد تا شورایی به ریاست وزیر اقتصاد مرکب از چند وزیر به همراه رئیس بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه برای دستورالعمل نحوه تعیین نرخ سود تسهیلات، نرخ سپرده‌گذاری و برنامه دستگاه‌های اجرایی توسط تصمیم‌گیری نماید. همچنین بررسی و تأیید طرح‌های دستگاه‌های اجرایی برای استفاده از منابع این ماده برعهده وزارت اقتصاد قرار گرفت.

۲-۵. شبکه بانکی

۲-۵-۱. عاملیت بانک‌های دولتی برای فروش ارز حاصل از نفت دولت و استفاده از سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس)

طبق اصلاحات انجام شده در بند «ل» تبصره «۱» قانون بودجه سال ۱۴۰۱، دولت می‌تواند بخشی از سهم درآمد عمومی از منابع ارزی حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز را با عاملیت بانک‌های دولتی به فروش رساند. این اجازه در لایحه دولت مختص به یک بانک دولتی بود. بانک‌های مذکور موظفند پس از فروش ارز موضوع این بند در سامانه‌های ارزی تحت نظارت بانک مرکزی به نرخ سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس) و وصول معادل ریالی آن از خریدار، بلافاصله منابع ریالی را به حساب مربوطه نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند. همچنین طبق مصوبه مجلس هرگونه تکلیف به بانک‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به آنها برای خرید ارز موضوع این بند ممنوع است.

طبق مصوبه مجلس در بند «ص» تبصره «۱» قانون بودجه نیز تکلیف شد که تخصیص، فروش، تهاتر و یا مبادله منابع ارزی حاصل از صادرات نفت، گاز، میعانات گازی، فراورده‌های نفتی و گازی و سایر منابع فقط با نرخ سامانه معاملات الکترونیکی (ای.تی.اس) انجام شود.

۲-۵-۲. شفافیت تسهیلات پرداختی کلان

طبق بند «د» تبصره «۱۸» قانون بودجه، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است با استفاده از سامانه اطلاعاتی خود و عنداللزوم اطلاعات دریافتی از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی براساس تعاریف و مصادیق تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار، مانده تسهیلات و تعهدات کلان و میزان پرداختی و مانده تسهیلات و تعهدات اشخاص

مرتبط و میزان پرداختی هر یک از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی را به تفکیک هر یک از اشخاص با تعریف شورای پول و اعتبار (مرتبط یا ذی نفع واحد)، نرخ سود، مدت بازپرداخت، دوره تنفس، وضعیت بازپرداخت (جاری، سررسید گذشته، معوق یا مشکوک الوصول)، نوع و میزان وثیقه دریافت شده، بر تارنمای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در دسترس عموم قرار داده و به صورت فصلی به روزرسانی کند.

۳-۵-۲. تسهیلات تکلیفی

در لایحه تقدیمی دولت به موضوع تسهیلات تکلیفی تنها در حدود یک حکم کلی بسنده شده بود و موضوعات اعطای وام نظیر وام ازدواج به صورت مشخص مطرح نشده بود. مجلس ضمن درج احکامی جداگانه برای موضوعات، میزان وام و دوره بازپرداخت را نیز معین کرد. در ادامه مهم‌ترین عناوین تسهیلات تکلیفی تعیین شده در مجلس ارائه شده است.

الف) وام ازدواج

در مجلس طبق جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۶» تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای هر یک از زوج‌هایی که تاریخ ازدواج آنها بعد از ۱۳۹۷/۱/۱ بوده است، یک میلیارد و دویست میلیون (۱.۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و با دوره بازپرداخت ده ساله تعیین شد. همچنین تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای زوج‌های زیر بیست و پنج سال و زوجه‌های زیر بیست و سه سال یک میلیارد و پانصد میلیون (۱.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال مصوب شد.

ب) تسهیلات بانکی فرزندآوری

طبق جزء «۲» بند «الف» تبصره «۱۶» برای فرزندان که از سال ۱۴۰۰ به بعد به دنیا آمده‌اند تسهیلات قرض الحسنه فرزندآوری، به‌ازای فرزند اول دویست میلیون (۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و به‌ازای فرزند دوم چهارصد میلیون (۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و به‌ازای فرزند سوم ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و به‌ازای فرزند چهارم هشتصد میلیون (۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و به‌ازای فرزند پنج و به بعد یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال پرداخت شود.

ج) تسهیلات بانکی خرید مسکن برای صاحبان سه فرزند و بیشتر

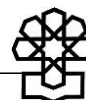
طبق جزء «۳» بند «الف» تبصره «۱۶» بانک مرکزی مکلف شد تا برای پرداخت تسهیلات قرض الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانواده) با بازپرداخت حداکثر بیست ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن که در سال ۱۳۹۹ به بعد صاحب فرزند سوم یا بیشتر شده یا می‌شوند به میزان دو میلیارد (۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال اقدام نماید.

د) تسهیلات بانکی تهیه جهیزیه

طبق جزء «۴» بند «الف» تبصره «۱۶» مبلغ سی هزار میلیارد (۳۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از منابع این بند برای تأمین جهیزیه کالای ایرانی با معرفی ستاد اجرایی فرمان امام (ره) اختصاص می‌یابد.

ه) تسهیلات بانکی حمایت از اشتغال

مطابق بند «ب» تبصره «۱۶» بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است برای حمایت از اشتغال از طریق بانک‌های عامل مبلغ یک میلیون و بیست هزار میلیارد (۱.۰۲۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تسهیلات قرض الحسنه پرداخت کند. سهم کمیته امداد امام خمینی (ره) مبلغ دویست و پنجاه هزار میلیارد (۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به و سازمان بهزیستی کشور صد هزار میلیارد (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تعیین شده است.

همچنین در راستای اشتغال دانش‌بنیان و صنایع خلاق در سراسر کشور و تمامی استان‌ها با اولویت مناطق محروم، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف شده است از طریق بانک‌های عامل مبلغ پنجاه هزار میلیارد (۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی را با معرفی صندوق نوآوری و شکوفایی به شرکت‌های دانش‌بنیان و خلاق اختصاص دهد.

و) تسهیلات بانکی جهت حمایت از اقشار محروم

طبق مصوبه مجلس در بند «ج» تبصره «۱۶» مبلغ بیست و پنج هزار میلیارد (۲۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از منابع جاری و سپرده قرض‌الحسنه شبکه بانکی در اختیار بنیاد شهید و امور ایثارگران قرار خواهد گرفت. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با تعیین سهم بانک‌های عامل، مبلغ دویست هزار میلیارد (۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از منابع پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه شبکه بانکی جهت پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه به صندوق بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج جهت کمک به بیماران صعب‌العلاج، سرطانی، خاص و زوج‌های نابارور و مبلغ بیست هزار میلیارد (۲۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال جهت پرداخت به برخی اقشار نیازمند طبق ضوابط مقرر پرداخت کند.

۲-۶. نظام مالیاتی

۱-۲-۶. معافیت و بخشودگی مالیاتی مشاغل آسیب‌دیده از کرونا

طبق مصوبه جزء «۲» بند «ع» تبصره «۶» قانون بودجه، به منظور حمایت از تولید، نرخ مالیات مشاغل و صاحبان کسب و کارهای به شدت آسیب‌دیده از کرونا (بر اساس لیست اعلامی ستاد ملی کرونا)، با درآمد مشمول مالیات (قبل از اعمال سایر معافیت‌ها) کمتر از یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ علاوه بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، برای مالیات بر عملکرد سال ۱۴۰۰ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار شدند.

۲-۲-۶. حذف معافیت مالیاتی هنرمندان پردرآمد

طبق جزء «۱» بند «ع» تبصره «۶» معافیت مالیاتی بازیگران، اجرای صحنه خوانندگی (کنسرت) و تهیه‌کنندگی، نشر و تکثیر و پخش آثار موسیقایی، حراجی آثار هنری موضوع بند «ل» ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم فقط تا سقف دو میلیارد و شصت میلیون (۲.۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال قابل اعمال است و بعد از آن حسب مورد به نرخ قانون مالیات‌های مستقیم مشمول مالیات است. همچنین معافیت مالیاتی فعالیت‌های مربوط به انتشارات کمک درسی و مؤسسات کنکور دانشگاه‌ها حذف شد.

۳-۲-۶. تهیه فهرست و میزان معافیت‌های مالیاتی و گمرکی

طبق جزء «۶» بند «ع» تبصره «۶» وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف شد فهرست تمامی معافیت‌های مالیاتی و گمرکی و میزان معافیت آنها را مشخص و ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

۴-۲-۶. معافیت مالیاتی طرح‌های زودبازده و عام‌المنفعه

در بند «ذ» تبصره «۶» کلیه طرح‌ها (پروژه‌ها) زودبازده و عام‌المنفعه که توسط گروه‌های جهادی، نیروهای داوطلب بسیجی و بسیج سازندگی در مناطق محروم و کم‌برخوردار روستایی و شهری اجرا می‌شود از پرداخت هرگونه مالیات و

عوارض معاف می‌باشند. همچنین در بند «ظ» تمامی مدارس از پرداخت حق انشعاب، توسعه شبکه، حق وصل شمارشگر (کنتور) آب، گاز و فاضلاب و حق انشعاب، افزایش جریان الکتریکی (آمپراژ) و حق وصل شمارشگر (کنتور) برق معاف هستند.

۲-۷. بازار سرمایه

۲-۷-۱. پرداخت سود تقسیمی مجمع به سهام‌داران از طریق سجام (سامانه جامع اطلاعات مشتریان)

طبق بند «م» تبصره «۶» کلیه ناشرین ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار موظفند جهت تسهیل امور سهام‌داران، سود تقسیمی مصوب مجمع عمومی را با همکاری شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه از طریق سامانه جامع اطلاعات مشتریان (سجام) به سهام‌داران پرداخت نمایند. مدیران متخلف از اجرای این حکم با شکایت سازمان بورس و اوراق بهادار به انفصال از خدمت و شرکت‌های سهامی عام به مدت ۶ ماه تا دو سال محکوم می‌شوند. سازمان بورس و اوراق بهادار موظف است بر اجرای این بند نظارت کند.

۲-۷-۲. معافیت مالیاتی افزایش سرمایه شرکت‌های بورسی از محل سود

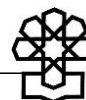
طبق بند «ف» تبصره «۲» به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس و ترغیب آنها به عدم تقسیم بخش بیشتری از سود اکتسابی و استفاده از منابع حاصل برای افزایش سرمایه و در نتیجه توسعه بخش‌های تولیدی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی در سال ۱۴۰۱ مالیات درآمد آن بخش از سود تقسیم نشده شرکت‌های مذکور که به حساب سرمایه انتقال می‌یابد (موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم) مشمول نرخ صفر مالیاتی است.

۲-۷-۳. واگذاری پروژه‌های نیمه‌تمام از طریق بورس

طبق بند «ق» تبصره «۲» دولت مجاز شد نسبت به واگذاری سهام طرح (پروژه)‌های نیمه‌تمام صنعتی و تولیدی در اختیار خود در قالب شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) از طریق بازار سرمایه اقدام نماید.

۲-۷-۴. حمایت از توسعه ابزارهای مالی با معافیت مالیاتی

طبق بند «س» تبصره «۲» به منظور حمایت از توسعه ابزارهای مالی و همچنین تسهیل معاملات ابزارهای مبتنی بر کالا، مالیات بر ارزش افزوده کلیه کالاهایی که در قالب گواهی سپرده کالایی در بورس‌های کالایی کشور پذیرش می‌شوند، مادامی که در هریک از بورس‌های کالایی مورد مبادله قرار می‌گیرند مشمول نرخ صفر مالیاتی می‌باشند. همچنین طبق بند «ه» تبصره «۴» مالیات نقل و انتقال و سود ایجاد در شرکت‌های مؤسس، ناشی از انتقال آورده غیرنقدی به شرکت‌های سهامی عام در شرف تأسیس که به منظور ایجاد و تکمیل طرح (پروژه)‌های تولیدی صنعتی و کشاورزی، زیربنایی و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و حمل و نقل شکل می‌گیرد و مجوز عرضه عمومی و تأسیس آن از سازمان بورس و اوراق بهادار اخذ می‌گردد، مشمول مالیات به نرخ صفر می‌باشد.

۵-۷-۲. خرید واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری به‌عنوان مشوق‌های فرزندآوری

در بند «ز» تبصره «۲» دولت مکلف شد به‌ازای هر فرزندی که از ابتدای سال ۱۴۰۱ متولد می‌شود برای شهرستان‌هایی که میزان نرخ باروری آنها تا ۲.۵ باشد مبلغ پانزده میلیون (۱۵.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا سقف پانزده هزار میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ردیف ۱۳۰۴۲۵ جدول شماره (۵) این قانون صرفاً جهت خرید واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس به نام فرزند اختصاص دهد.

۸-۲. یارانه و سیاست‌های حمایتی

۱-۸-۲. حذف یارانه دهک‌های پردرآمد و تخصیص آن به اقشار محروم

طبق بند «ب» تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها و با استفاده از پایگاه اطلاعات رفاه ایرانیان موظف شد ضمن دهک‌بندی درآمدی کلیه خانوارهای یارانه‌بگیر از طریق شاخص‌های متقن و ثبتي قابل‌اتکا نسبت به حذف یارانه نقدی و طرح معیشتی خانوارهای پر درآمد اقدام نماید، تا منابع حاصل صرف پرداخت یارانه جهت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر شود. به‌علاوه سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها موظف شد نسبت به ثبت‌نام افراد جدید متقاضی یارانه طبق ضوابط اقدام نماید.

منابع حاصل از حذف دهک‌های پردرآمد در اختیار سازمان هدفمندی‌سازی و برای یارانه افراد جدید و جامانده و سایر موارد قانونی و اجرای کامل قانون حمایت از حقوق معلولین و افزایش یارانه فرزندان خانواده‌های دهک‌های اول تا چهارم دارای حداقل سه فرزند تحت تکفل که هیچ کدام از والدین آنها در دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران شاغل نمی‌باشند، به میزان سه برابر یارانه مصوب سایرین، صرف می‌شود.

۲-۸-۲. پوشش بیمه درمانی سه دهک پایین درآمدی

براساس حکم بند «د» تبصره «۱۴» وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف شد با استفاده از پایگاه رفاه ایرانیان، ظرف دو هفته بعد از ابلاغ بودجه، شماره ملی افراد فاقد بیمه پایه از سه دهک پایین درآمدی را در اختیار سازمان بیمه سلامت قرار دهد. این سازمان مکلف است ظرف یک هفته این اشخاص را بدون نیاز به ثبت‌نام و حضور آنها تحت پوشش بیمه رایگان قرار دهد. همچنین این سازمان مکلف است سایر افراد متقاضی را در صورت تأیید براساس آزمون وسیع (با استفاده از پایگاه رفاه ایرانیان) تحت پوشش بیمه رایگان قرار دهد. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به‌نحوی برنامه‌ریزی نماید که پرداخت توسط بیمار نسبت به سال ۱۴۰۰ افزایش پیدا نکند.

۳-۸-۲. رایگان شدن آب و برق و گاز اقشار ضعیف

طبق بند «ک» تبصره «۱۵» وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظف شدند تعرفه آب، برق و گاز مشترکین خانوارهای کشور را به‌گونه‌ای اصلاح نمایند که با رعایت مناطق جغرافیایی کشور، تعرفه مشترکین کم‌مصرف خانوارهای محروم تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور برابر صفر، مشترکین تا الگوی مصرف به‌صورت یارانه‌ای، مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف به‌صورت غیریارانه‌ای و براساس الگوی افزایش پلکانی (آی.بی.تی) تعیین

شود. میزان افزایش تعرفه مشترکین پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف باید حداقل به اندازه‌ای تعیین شود که بار مالی رایگان کردن تعرفه مشترکین کم‌مصرف را جبران نماید و نیاز به تأمین منابع جدید نداشته باشد.

۴-۸-۲. سامانه بهره‌مندی ایرانیان

طبق جزء «۱» بند «ع» تبصره «۱۷» به‌منظور ساماندهی و کارآمدسازی سیاست‌های مرتبط با محرومیت‌زدایی و در راستای رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف شد ظرف ۶ ماه از ابلاغ این قانون با همکاری سازمان برنامه و بودجه، وزارت کشور و معاونت مناطق محروم و توسعه روستایی ریاست‌جمهوری و با بهره‌گیری از ظرفیت پایگاه رفاه ایرانیان اقدام به راه‌اندازی «سامانه اطلاعات بهره‌مندی ایرانیان» مشتمل بر اطلاعات زیرساخت‌های بهداشتی، آموزشی، حمل‌ونقل، آب و انرژی و سایر زیرساخت‌های اساسی به تفکیک کلیه آبادی‌های دارای سکنه و هریک از نواحی شهری، نماید.

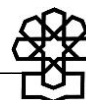
۹-۲. حقوق و دستمزد

در لایحه دولت افزایش حقوق و دستمزد به‌طور متوسط ۱۰ درصد و با پلکان معکوس در نظر گرفته شده بود که طبق مصوبه مجلس به رشد یکسان ۱۰ درصد تغییر کرد. در نتیجه این تغییرات گروه‌های حقوق‌بگیر با حقوق بالاتر به نسبت از افزایش حقوق بیشتری نیز برخوردار شدند. در جزء «۸» بند «الف» تبصره «۱۲» سقف خالص پرداختی متوسط ماهانه از محل حقوق و مزایای مستمر و غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها از هر محل و تحت هر عنوان در سال ۱۴۰۱ به گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر در دستگاه‌های اجرایی در کلیه مناطق کشور هفت برابر حداقل حقوق (۵۶۰۰۰۰۰۰ ریال) یعنی ماهیانه (پس از کسر مالیات و حق بیمه) مبلغ «۳۹۲۰۰۰۰۰۰» ریال تعیین شد. این در حالی است که لایحه بودجه مبلغ ماهیانه «۳۷۰۰۰۰۰۰۰» ریال به‌صورت ناخالص را در نظر گرفته بود.

براساس جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۱ ضریب حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر به میزان ۱۰ درصد افزایش پیدا کرد به گونه‌ای که مجموع حکم کارگزینی برای کارکنان رسمی، پیمانی و مبلغ قرارداد منعقد ماهیانه برای کارکنان، از پنجاه‌وشش میلیون (۵۶۰۰۰۰۰۰۰) ریال کمتر نباشد. این رقم در لایحه دولت چهارونیم میلیون (۴۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال تعیین شده بود. لذا براساس مصوبه مجلس حداقل حقوق به میزان یازده میلیون ریال افزایش یافت.

طبق جزء «۲» بند «الف» تبصره «۱۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۱، حقوق بازنشستگان و وظیفه‌بگیران مشمول صندوق بازنشستگی کشوری و سازمان تأمین اجتماعی، نیروهای مسلح و سایر صندوق‌های وابسته به دستگاه‌های اجرایی و مستمری‌ها و سایر حمایت‌های متناسب با آنها، به میزان ده درصد (۱۰٪) افزایش می‌یابد به‌نحوی که پس از اعمال این افزایش، حکم حقوق بازنشستگان، وظیفه‌بگیران و مشترکان صندوق‌های بازنشستگی مذکور، متناسب با سنوات قابل قبول، از پنجاه میلیون (۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال کمتر نباشد. این رقم نیز در لایحه دولت چهارونیم میلیون (۴۵۰۰۰۰۰۰۰) ریال تعیین شده بود.

در لایحه دولت مقرر شده بود تا به‌طور متوسط حقوق کارکنان دولت ۱۰ درصد افزایش داشته باشد و میزان افزایش در گروه‌های مختلف به‌طور متفاوتی اعمال شود. دولت در نظر داشت تا با مالیات‌ستانی و کاهش رشد

حقوق‌های بالاتر، تعادل میزان افزایش دریافتی بین گروه‌های مختلف را رعایت کند، اما آنچه در مجلس به تصویب رسید اختلاف دریافتی را به نفع حداقلی‌بگیران و حداکثری‌بگیران رقم زد (نمودار ۱ را ملاحظه کنید). بازه و پلکان مالیات بر حقوق و مزایای کارکنان دولت و گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر در تمامی دستگاه‌های اجرایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به شرح جدول ذیل است.

۱۰-۲. نظام بودجه‌ریزی

۱-۱۰-۲. نظارت مالی از طریق سنا (سامانه نظارت الکترونیک)

طبق بند «ط» تبصره «۱۹» کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مکلف شدند، عملکرد کلیه جداول، ردیف‌ها، اجزا، بندها و تبصره‌های این قانون را در مقاطع زمانی دوماهه در قالب برگه (فرم)‌ها، چارچوب‌ها و براساس دستورالعملی که دیوان محاسبات کشور پس از یک ماه از تاریخ ابلاغ این قانون تهیه می‌نماید، از طریق سامانه نظارت الکترونیکی (سنا) به دیوان ارائه نمایند.

۲-۱۰-۲. حساب واحد خزانه شرکت‌های تابعه نفت

طبق جزء «۵» بند «الف» تبصره «۱۴» قانون بودجه بانک مرکزی مکلف شد تا پایان اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ نسبت به مسدود کردن حساب‌های شرکت‌های تابعه وزارت نفت نزد بانک‌های تجاری مربوط به منابع ناشی از فروش داخلی فرآورده آنها اقدام کند. وجوه این حساب‌ها، به حساب‌های خزانه‌داری کل کشور نزد بانک مرکزی منتقل خواهد شد.

۱۱-۲. منابع انسانی دولت

۱-۱۱-۲. ساماندهی استخدام کارکنان دولت

براساس مصوبه مجلس در بند «ب» تبصره «۲۰» هرگونه استخدام و به‌کارگیری نیروی انسانی در تمام دستگاه‌های اجرایی مذکور، صرفاً براساس مجوز صادره از سوی سازمان اداری و استخدامی کشور و اخذ تأییدیه از سازمان برنامه و بودجه کشور مبنی بر پیش‌بینی بار مالی در قانون شد.

۲-۱۱-۲. تبدیل وضعیت ایثارگران

حکم بند «د» تبصره «۲۰» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به‌نحوی تمدید شد که تغییر وضعیت جانبازان و آزادگان، همسر و فرزندان شهدا و جانبازان به‌معنای ارتقای جایگاه شغلی آنان نباشد. شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات غیرانتفاعی وابسته به دولت نیز مشمول این حکم شوند. کسانی که تا پایان بهمن‌ماه ۱۴۰۰ در آن دستگاه مشغول به کار باشند مشمول این قانون می‌گردند. افراد مشمول این حکم شرایط عمومی و صلاحیت‌های عمومی را داشته باشند.

۳-۱۱-۲. پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا)

طبق بند «ل» تبصره «۲» شرکت‌های موضوع جزء «۱» این بند مکلف شدند آمار نیروی انسانی خود را حداکثر تا سی‌ویکم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ در پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکنا) ثبت کرده تا مبنای محاسبه هزینه‌های نیروی انسانی (پرسنلی) در اصلاحیه احتمالی قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور قرار گیرد.

شرکت‌های موضوع جزء «۱» این بند مکلفند اطلاعات ثبت حقوق و مزایا را به‌صورت ماهیانه تکمیل نمایند. مدیران عامل شرکت‌ها، مسئولیت اجرای این حکم را خواهند داشت.

۱۲-۲. اصلاح ساختار و ارتقای شفافیت شرکت‌های دولتی

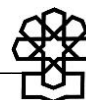
طبق بند «ل» تبصره «۲» قانون بودجه، دولت موظف شد تا به‌منظور اصلاح ساختار و ارتقای شفافیت بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، شرکت‌های تابعه و ذی‌ربط نهادهای عمومی غیردولتی اقدامات زیر را انجام دهد:

- مجامع عمومی، به همراه تصویب بودجه، برنامه و فعالیت شرکت و یا سایر اشخاص حقوقی مشتمل بر اهداف کمی و کیفی نظیر ارتقای بهره‌وری، مولدسازی دارایی‌ها، بهبود روش‌های تأمین مالی، افزایش سود، کاهش زیان انباشته، بهبود نسبت‌های مالی را در قالب شاخص‌های مربوط به تصویب برسانند.
- وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان حسابرسی نسبت به همسان‌سازی و انطباق سرفصل‌های بودجه‌ای شرکت‌های دولتی با سرفصل‌های حسابداری آنها حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ اقدام و آن را ابلاغ نماید. همچنین سازمان برنامه و بودجه کشور نسبت به بازنگری دستورالعمل تهیه و تنظیم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت براساس سرفصل‌های مذکور اقدام نماید.
- هیئت‌های مدیره/هیئت‌های عامل، گزارش تطبیق بودجه مصوب و عملکرد خود را براساس بودجه تفصیلی تهیه کنند و برای بررسی به حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت جهت انعکاس در صورت‌های مالی ارائه و نسخه‌ای از آن را برای وزارت امور اقتصادی و دارایی، دیوان محاسبات کشور و سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال نمایند.
- شرکت‌هایی که مکلف به ارائه خدمات و کالا به قیمت تکلیفی می‌باشند، خالص آثار کمی ناشی از تکالیف مذکور را بر نتایج عملکرد، ذیل صورت سود و زیان طبق استانداردهای ابلاغی سازمان حسابرسی ارائه و جزئیات آن را در یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی، افشا نمایند. سازمان حسابرسی نیز مکلف شد در گزارش حسابرسی و بازرس قانونی شرکت، درخصوص این بند جداگانه اظهارنظر نماید.

۱۳-۲. واگذاری شرکت‌های دولتی

طبق جزء «۲۹» بند «م» تبصره «۲» دولت مکلف شد جهت ساماندهی وضعیت شرکت‌های دولتی، ظرف پنج ماه از ابتدای سال ۱۴۰۱ نسبت به واگذاری شرکت‌هایی که دولت به‌صورت مستقیم یا با یک واسطه یا بیشتر، کمتر از بیست درصد (۲۰٪) سهام آن را در اختیار دارد با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی اقدام کرده و سهام خود را در قالب شرکت‌های سهامی عام طرح (پروژه) یا سایر روش‌های واگذاری از طریق بازار سرمایه واگذار نماید.

طبق بند «ی» تبصره «۲» قانون بودجه دولت مکلف شد مبلغ ۱۳۰ هزار میلیارد تومان از طریق واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت احکام ذیل به دستگاه‌های اجرایی اقدام نماید. این دستگاه‌ها مکلفند پس از دریافت سهام و فروش آن وجوه حاصله را به خزانه‌داری کل واریز و به مصارف مندرج در حکم این بند برسانند.

- مبلغ ۹۰ هزار میلیارد تومان بابت پرداخت بدهی دولت به سازمان تأمین اجتماعی و متناسب‌سازی بازنشستگان تأمین اجتماعی و بیمه قالیبافان،
- مبلغ ۲۰ هزار میلیارد تومان به بنیاد شهید و امور ایثارگران بابت اجرای احکام مندرج در قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران،
- مبلغ ۹ هزار میلیارد تومان به سازمان بازنشستگی کشوری بابت متناسب‌سازی بازنشستگان کشوری،
- مبلغ ۵ هزار میلیارد تومان به سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح بابت متناسب‌سازی بازنشستگان لشگری،
- مبلغ ۶ هزار میلیارد تومان منابع مذکور از طریق جداول و ردیف‌های هزینه‌ای مربوط جهت آبرسانی روستایی، راه روستایی، اجرای طرح هادی و بهسازی روستاها، اجرای ماده (۱۱۲) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، راه‌ها و آبرسانی عشایری، زنان سرپرست خانواده، مساعدت به زندانیان زن، مساعدت به زندانیان نیازمند بدهکار.

جدول ۶. بازه و پلکان مالیات بر حقوق و مزایای کارکنان دولت

در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (مبالغ به میلیون تومان)

قانون بودجه سال ۱۴۰۱		لایحه بودجه سال ۱۴۰۱		قانون بودجه سال ۱۴۰۰			
				اعضای هیئت علمی و قضات		کارکنان دولت بجز اعضای هیئت علمی و قضات	
درصد مالیات	بازه حقوق و مزایای سالیانه (معادل ماهیانه)	درصد مالیات	بازه حقوق و مزایای سالیانه (معادل ماهیانه)	درصد مالیات	بازه حقوق و مزایای سالیانه (معادل ماهیانه)	درصد مالیات	بازه حقوق و مزایای سالیانه (معادل ماهیانه)
%۰	۰ تا ۶۷.۲ (۰ تا ۵.۶)	%۰	۰ تا ۶۰ (۰ تا ۵ ماهانه)	%۰	۰ تا ۴۸ (۰ تا ۴)	%۰	۰ تا ۴۸ (۰ تا ۴)
%۱۰	۶۷.۲ تا ۱۸۰ (۵.۶ تا ۱۵)	%۱۰	۶۰ تا ۱۲۰ (۵ تا ۱۰)	%۱۰	بیشتر از ۴۸ (بیش از ۴)	%۱۰	۴۸ تا ۹۶ (۴ تا ۸)
%۱۵	۱۸۰ تا ۳۰۰ (۱۵ تا ۲۵)	%۱۵	۱۲۰ تا ۲۴۰ (۱۰ تا ۲۰)	-	-	%۱۵	۹۶ تا ۱۴۴ (۸ تا ۱۲)
%۲۰	۳۰۰ تا ۴۲۰ (۲۵ تا ۳۵)	%۲۰	بیشتر از ۲۴۰ (بیش از ۲۰)	-	-	%۲۰	۱۴۴ تا ۲۱۶ (۱۲ تا ۱۸)
%۳۰	بیشتر از ۴۲۰ (بیش از ۳۵)	-	-	-	-	%۲۵	۲۱۶ تا ۲۸۸ (۱۸ تا ۲۴)
-	-	-	-	-	-	%۳۰	۲۸۸ تا ۳۸۴ (۲۴ تا ۳۲)
-	-	-	-	-	-	%۳۵	بیشتر از ۳۸۴ (بیش از ۳۲)

مأخذ: گزارش تحلیلی بر شیوه افزایش حقوق کارکنان دولت در قانون بودجه ۱۴۰۱، مرکز پژوهش‌های مجلس.

درحالی که در لایحه دولت سقف معافیت مالیاتی سالیانه موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات مستقیم مبلغ ششصد میلیون (۶۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال تعیین شده بود، در جزء «۵» بند «الف» تبصره «۱۲» قانون بودجه این رقم به مبلغ ششصد و هفتاد و دو میلیون (۶۷۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال افزایش یافت.

نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان دولتی و غیردولتی اعم از مجموع مندرج در احکام کارگزینی شامل حق شغل، حق شاغل، فوق‌العاده مدیریت و فوق‌العاده مستمر و غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها و کارانه به‌استثنای عیدی پایان سال به‌شرح زیر تعیین شد:

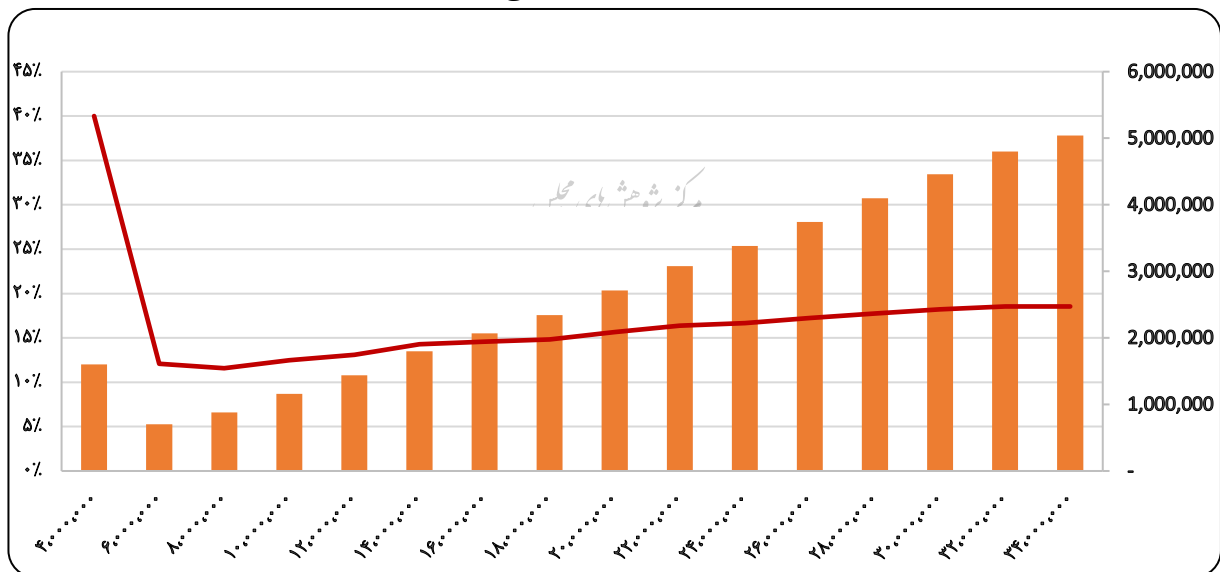
جدول ۷. مقایسه میزان نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان در لایحه و بودجه سال ۱۴۰۱

قانون بودجه سال ۱۴۰۱		لایحه بودجه سال ۱۴۰۱	
درصد مالیات	مبلغ	درصد مالیات	مبلغ
ده درصد (۱۰٪)	نسبت به مازاد ششصد و هفتاد و دو میلیون ریال تا یک میلیارد و هشتصد میلیون (۶۷۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و هشتصد میلیون (۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال	ده درصد (۱۰٪)	نسبت به مازاد ششصد میلیون (۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و دویست میلیون (۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
پانزده درصد (۱۵٪)	نسبت به مازاد یک میلیارد و هشتصد میلیون (۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا سه میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال	پانزده درصد (۱۵٪)	نسبت به مازاد یک میلیارد و دویست میلیون (۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دو میلیارد و چهارصد میلیون (۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
بیست درصد (۲۰٪)	نسبت به مازاد سه میلیارد ریال تا (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا (۴,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال	بیست درصد (۲۰٪)	نسبت به مازاد دو میلیارد و چهارصد میلیون (۲,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال
سی درصد (۳۰٪)	نسبت به مازاد چهار میلیارد و دویست میلیون (۴,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به بالا		

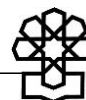
همچنین در بند «۷» این بخش سقف پاداش پایان خدمت کارکنان دولت حداکثر تا سقف چهار میلیارد و هفتصد و بیست میلیون (۴۷۲۰۰۰۰۰۰) ریال تعیین شد.

در نمودار ۱ (خطی و میله‌ای) به ترتیب درصد و میزان رشد حقوق و مزایای کارکنان دولت (به‌استثنای اعضای هیئت علمی و قضات) پس از کسر مالیات طبق قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱. روند درصد و میزان رشد حقوق و مزایای کارکنان دولت پس از کسر مالیات در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ (به‌استثنای اعضای هیئت علمی و قضات)

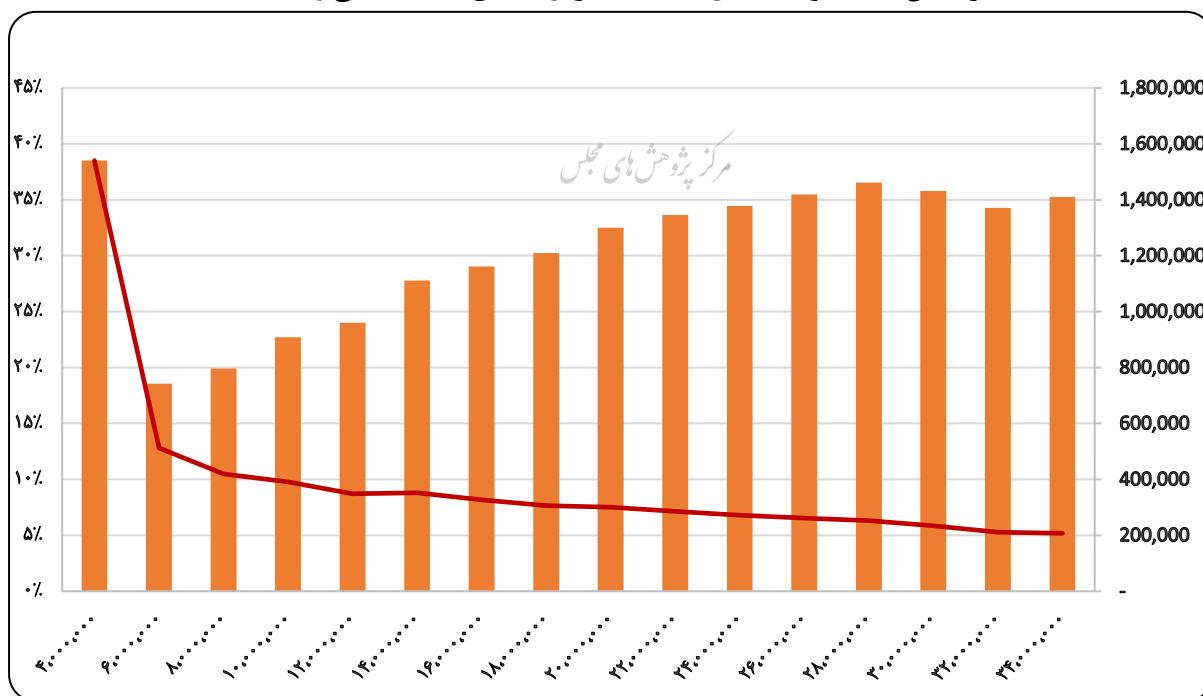

مأخذ: محاسبات تحقیق.

در نمودار ۲ (خطی و میله‌ای) به ترتیب درصد و میزان رشد حقوق و مزایای کارکنان دولت (به استثنای اعضای هیئت علمی و قضات) پس از کسر مالیات طبق لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نشان داده شده است.

نمودار ۲. میزان رشد خالص دریافتی (مستمر و غیرمستمر) براساس پلکان‌های مالیاتی لایحه و رشد حقوق براساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (به غیر از اعضای هیئت علمی و قضات)

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودارهای فوق قابل ملاحظه است، تغییر بازه و میزان پلکان مالیات بر حقوق و مزایای کارکنان دولت در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ موجب درصد افزایش حقوق بیشتر برای حقوق‌بگیران با سطح دریافتی بالاتر شده است. طبق آنچه در لایحه مقرر شده بود برابری و نزدیک شدن حقوق پرداختی بیشتر رعایت می‌شد، اما همان‌طور که در نمودار ۱ نشان داده شده است درصد افزایش حقوق برای کارکنانی که دریافتی بالاتری داشتند بیشتر شده است (بجز کسانی که حداقل حقوق را دریافت می‌کردند).

۱۴-۲. اوراق و بدهی دولت

طبق بند «الف» تبصره «۵» قانون بودجه، اوراق مالی اسلامی شرکت‌های دولتی تا سقف صد هزار میلیارد (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال افزایش یافت که با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود منتشر کنند. در بند «ن» این تبصره بانک مرکزی نیز در راستای اجرای سیاستگذاری پولی و عملیات بازار باز صرفاً مجاز به خرید اوراق بهادار منتشره از سوی خزانه در بازار ثانویه شد و خرید اوراق بهادار منتشره از سوی دولت یا شرکت‌های دولتی در بازار اولیه توسط بانک مرکزی ممنوع خواهد بود.

۱۵-۲. مشارکت با بخش غیردولتی برای اجرای طرح‌ها

طبق جزء «۱» بند «الف» تبصره «۴» قانون بودجه، مقرر شد کارگروه راهبری مشارکت با حضور نماینده دستگاه‌های مختلف تشکیل شود. این کارگروه مکلف است ظرف دو ماه، معیارها، روش‌ها و فرایند بررسی «اندازه سازگاری طرح (پروژه)ها با روش مشارکت» را تدوین و در سامانه بازار الکترونیک طرح‌های عمرانی که در دسترس عمومی قرار دارد اعلام کند. همچنین دستگاه‌های اجرایی مکلف شدند برای تمام طرح (پروژه)های تحت مدیریت خود کلیه اطلاعات مقرر در سامانه را حداکثر تا پایان خرداد سال ۱۴۰۱ در سامانه بارگذاری کنند.

۱۶-۲. راه‌اندازی سامانه کارگزاری (فاکتورینگ)

طبق بند «ک» تبصره «۲» بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف شدند، مقدمات لازم اعم از راه‌اندازی سامانه کارگزاری (فاکتورینگ)، ابلاغ قرارداد همسان واگذاری، تهیه دستورالعمل‌های لازم و همچنین فراهم شدن سازوکار انتقال تضامین طلب به نهادهای مالی کارگزاری (فاکتورینگ) را به‌منظور اجرایی شدن تأمین مالی کارگزاری (فاکتورینگ) تا سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال برای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای قانون بودجه و تا سقف پانصد هزار میلیارد (۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال برای مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی، منابع داخلی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و سایر مشمولان در تبصره «۴» ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی ماده (۸) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی موضوع نحوه واگذاری مطالبات قراردادی فراهم نمایند.

۱۷-۲. تأمین منابع صندوق حمل‌ونقل از بورس

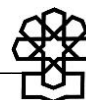
در بند «و» تبصره «۲» به صندوق توسعه حمل‌ونقل اجازه داده شد تا با دریافت مجوز از سازمان بورس برای تکمیل و یا احداث طرح‌های انتفاعی بخش حمل‌ونقل از طریق تأسیس صندوق طرح (پروژه) نسبت به جمع‌آوری منابع از بخش‌های غیردولتی اقدام و نسبت به واگذاری سهام و یا تضمین حداقل سودی معادل با نرخ سود تسهیلات مصوب شورای پول و اعتبار برای هر طرح (پروژه) اقدام نماید.

۱۸-۲. اقدام فعالانه برای مقابله با تحریم

طبق بند «ه» تبصره «۳» دولت مکلف شد تا براساس برنامه جامع مقابله با تحریم‌ها، برش یک‌ساله از برنامه دیپلماسی فعال اقتصادی تهیه نماید. همچنین در راستای اجرایی شدن این بند تکالیفی برای بانک مرکزی، وزارت صمت، وزارت راه و شهرسازی و وزارت جهاد کشاورزی مشخص شد.

۱۹-۲. حقوق سربازان

طبق جزء «۱۱» بند «الف» تبصره «۱۲» حقوق سربازان وظیفه مجرد مشغول در مناطق غیرعملیاتی حداقل شصت درصد (۶۰٪)، حقوق سربازان وظیفه مجرد مشغول در مناطق عملیاتی حداقل هفتادوپنج درصد (۷۵٪) و حقوق سربازان

متاهل نود درصد (۹۰٪) حداقل دریافتی کارکنان نیروهای مسلح مبتنی بر قانون مدیریت خدمات کشوری تعیین می‌شود و دستورالعمل آن با توجه به تحصیلات و درجات آنان توسط ستاد کل نیروهای مسلح تهیه می‌شود.

۳. مهم‌ترین احکام حذف شده از لایحه بودجه

مهم‌ترین احکامی که به موجب مصوبات مجلس از لایحه بودجه ۱۴۰۱ حذف شد عبارتند از:

- بند «ل» تبصره «۶» لایحه مبنی بر تخصیص سهم یک درصدی منابع قانون مالیات بر ارزش افزوده شهرداری‌ها از طریق وزارت کشور،
- بند «د» تبصره «۱۲» در خصوص تبعیت حقوق و مزایای دستگاه‌های اجرایی از قانون مدیریت خدمات کشوری،
- بند «و» تبصره «۱۲» درباره ضابطه‌مند کردن پرداخت هر نوع پاداش، مزایا و کمک‌های رفاهی دستگاه‌های اجرایی،
- بند «د» تبصره «۲۰» مبنی بر افزایش سنوات مجاز برای بازنشستگان به مدت دو سال مازاد بر سقف معین شده جهت بهبود وضعیت صندوق‌های بازنشستگی و محاسبه سه سال آخر زمان اشتغال برای حقوق بازنشستگی.

جمع بندی

قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به لایحه بودجه در بخش جداول و تبصره‌ها با تغییراتی مواجه شده است. سقف منابع و مصارف بودجه در نتیجه اصلاح مجلس شورای اسلامی در حدود یک درصد افزایش یافت، اما تغییرات مهمی در ترکیب منابع و تبصره‌ها ایجاد شد. در نتیجه تغییرات به عمل آمده در قانون نسبت به لایحه، کسری تراز عملیاتی در رقم ۳۰۱۳ هزار میلیارد ریال ثابت ماند. همچنین مازاد تراز سرمایه‌ای بودجه با توجه به افزایش منابع در نظر گرفته شده از محل صادرات نفت به میزان ۱۰۲۹ هزار میلیارد ریال افزایش و مازاد تراز مالی متاثر از عدم استقراض از صندوق توسعه ملی، معادل ۱۰۲۴ هزار میلیارد ریال کاهش یافت.

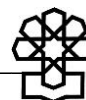
تبصره «۱۴» بودجه هر ساله شامل احکامی مربوط به اجرا و یا اصلاح قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و جدول منابع و مصارف سازمان هدفمندی یارانه‌هاست. این جدول که منابع و مصارف آن طی سال‌های گذشته با تغییرات قابل توجهی همراه بوده است در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ به رقم ۶۳۶۵ هزار میلیارد ریال رسیده که معادل بیش از ۴۰ درصد سقف منابع عمومی دولت در این سال است. ارقام این جدول در ارقام کلان بودجه عمومی منعکس نمی‌شود و در واقع یک بودجه موازی یا عملیات مالی فرابودجه‌ای دولت است و به همین دلیل در مجلس نیز دچار تغییرات قابل توجهی می‌شود. سقف منابع جدول تبصره «۱۴» در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مبلغ ۶۳۶۵ هزار میلیارد ریال تعیین شد که ۱۶۵۸ هزار میلیارد ریال بیشتر از سقف تعیین شده در لایحه است. در بخش مصارف جدول تبصره «۱۴» ردیف مصارف سیاست‌های حمایتی جایگزین ارز ترجیحی با عنوان «مابه‌التفاوت نرخ ارز کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات مصرفی پزشکی» از رقم یک میلیون میلیارد ریال به رقم یک میلیون و ششصد میلیارد ریال افزایش یافت. همچنین ردیف جداگانه‌ای برای خرید تضمینی گندم و یارانه نان به مبلغ ۷۱۰ هزار میلیارد ریال اضافه شد. منابع لازم برای تأمین این مخارج از

محل حذف ردیف مربوط به صندوق توسعه و پیشرفت در تبصره «۱۴» لایحه به رقم ۶۶۴ هزار میلیارد ریال و منابع افزوده شده به جدول از محل تغییر فرض قیمت صادرات فراورده‌های نفتی تأمین شد.

در نتیجه مصوبات مجلس در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ تبصره‌های مختلف مرتبط با دستگاه‌های اجرایی، منابع

عمومی دولت و حمایت از اقشار محروم دستخوش تغییراتی به ترتیب زیر شدند:

- تغییر هفت (۷) دستگاه‌های فرعی به اصلی و اضافه شدن هفت (۷) دستگاه به جمع دستگاه‌های اصلی.
- در لایحه بودجه افزایش حقوق و دستمزد به‌طور متوسط ۱۰ درصد با افزایش پلکان معکوس در نظر گرفته شده بود که طبق مصوبه مجلس به افزایش ۱۰ درصد برای همه گروه‌های حقوق‌بگیر تغییر کرد.
- دولت مکلف شد از محل باقیمانده سهام متعلق به دولت یا شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های قابل واگذاری، نسبت به واگذاری سهام عدالت به افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)، مددجویان سازمان بهزیستی کل کشور و کلیه واجدین شرایط طبق قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی اقدام نماید.
- به منظور اصلاح ساختار و ارتقای شفافیت دولتی مجامع عمومی شرکت‌ها تکالیفی منظور شد از جمله آنکه برنامه و فعالیت شرکت مشتمل بر اهداف کمی و کیفی نظیر ارتقای بهره‌وری، مولدسازی دارایی‌ها، بهبود روش‌های تأمین مالی، افزایش سود، کاهش زیان انباشته، بهبود نسبت‌های مالی را در قالب شاخص‌های مربوط به تصویب برسانند.
- در قانون بودجه وام ازدواج ۱۲۰ میلیون تومان و با دوره بازپرداخت ده‌ساله تعیین شد. همچنین تسهیلات تکلیفی جهت حمایت از فرزندآوری، حمایت از اقشار محروم، تهیه جهیزیه و حمایت از اشتغال در نظر گرفته شد.
- در بخش مالیاتی معافیت مالیاتی برای سلب‌ریتی‌ها برای درآمدهای بالاتر از ۲۶۰۰ میلیون ریال در سال حذف شد و بخشودگی مالیاتی برای مشاغل آسیب‌دیده از کرونا و طرح‌های زودبازده و عام‌المنفعه در نظر گرفته شد. وزارت اقتصاد موظف شد فهرست تمامی معافیت‌های مالیاتی و گمرکی و میزان معافیت آنها را مشخص و ارائه نماید.
- به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس، آن بخش از سود تقسیم نشده شرکت‌های مذکور که به حساب سرمایه انتقال می‌یابد مشمول نرخ صفر مالیاتی شد. همچنین مالیات بر ارزش افزوده کلیه کالاهایی که در قالب گواهی سپرده کالایی در بورس‌های کالایی کشور پذیرش می‌شوند، مادامی که در هریک از بورس‌های کالایی مورد مبادله قرار می‌گیرند مشمول نرخ صفر مالیاتی شد.
- وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظف شدند تعرفه آب، برق و گاز مشترکین خانوارهای کشور را به گونه‌ای اصلاح نمایند که تعرفه مشترکین کم‌مصرف خانوارهای محروم تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور برابر صفر، تعیین شود.
- بند «ل» تبصره «۶» لایحه مبنی بر تخصیص سهم یک درصدی منابع قانون مالیات بر ارزش افزوده شهرداری‌ها از طریق وزارت کشور از لایحه حذف شد.
- بند «د» تبصره «۲۰» مبنی بر افزایش سنوات مجاز برای بازنشستگان به مدت دو سال مازاد بر سقف معین شده جهت بهبود وضعیت صندوق‌های بازنشستگی و محاسبه سه سال آخر زمان اشتغال برای حقوق بازنشستگی از لایحه حذف شد.
- به منظور ساماندهی و کارآمدسازی سیاست‌های مرتبط با محرومیت‌زدایی و در راستای رفع تبعیض و ارتقای

سطح مناطق کمتر توسعه یافته، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف به راه اندازی «سامانه اطلاعات بهره‌مندی ایرانیان» مشتمل بر اطلاعات زیرساخت‌های بهداشتی، آموزشی، حمل‌ونقل، آب و انرژی و سایر زیرساخت‌های اساسی به تفکیک کلیه آبادی‌های دارای سکنه و هریک از نواحی شهری، نماید.

- بانک مرکزی مکلف شد تا پایان اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ نسبت به مسدود کردن حساب‌های شرکت‌های تابعه وزارت نفت نزد بانک‌های تجاری مربوط به منابع ناشی از فروش داخلی فرآورده آنها اقدام کند.

- حقوق سربازان وظیفه مجرد مشغول در مناطق غیرعملیاتی حداقل شصت درصد (۶۰٪)، حقوق سربازان وظیفه مجرد مشغول در مناطق عملیاتی حداقل هفتادوپنج درصد (۷۵٪) و حقوق سربازان متاهل نوددرصد (۹۰٪) حداقل دریافتی کارکنان نیروهای مسلح مبتنی بر قانون مدیریت خدمات کشوری تعیین شد.

- مقرر شد افراد فاقد بیمه پایه از سه دهک پایین درآمدی با آزمون وسع بدون نیاز به ثبت‌نام و حضور آنها تحت پوشش بیمه رایگان قرار گیرند.

علاوه بر موارد ذکر شده، مجلس برای ساماندهی و نظارت بر بودجه عمومی کلیه احکام نظارتی بودجه سال ۱۴۰۰ را برای درج در بودجه سال ۱۴۰۱ تصویب کرد. به علاوه کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلف شدند عملکرد بودجه‌ای خود را در مقاطع زمانی دوماهه براساس دستورالعمل دیوان محاسبات و از طریق سامانه نظارت الکترونیک (سنا) به دیوان ارائه نمایند.

پیوست‌ها

جدول ۱. تغییرات بودجه دستگاه‌هایی که در قانون از دستگاه فرعی به دستگاه اصلی (جدول ۷) تبدیل شده‌اند^۱

(میلیون ریال)

تغییرات	قانون بودجه ۱۴۰۱	لایحه بودجه ۱۴۰۱	عنوان
-۴۸,۰۸۳	۶,۸۰۱,۹۱۷	۶,۹۸۰,۰۰۰	سازمان اوقاف و امور خیریه
-۵۷,۴۰۰	۵,۶۸۲,۶۰۰	۵,۷۴۰,۰۰۰	قرب بقیة الله-کمک و حمایت از مؤسسات فرهنگی و اجتماعی
-۲۲۹۰۰	۲,۲۶۷,۱۰۰	۲,۲۹۰,۰۰۰	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
۱۹۶,۷۰۰	۵۲۶,۷۰۰	۳۳۰,۰۰۰	مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
-۵۸,۳۷۷	۵,۷۱۱,۳۱۳	۵,۷۶۹,۶۹۰	جامعه المصطفی العالمیه
-۱۳,۰۰۰	۱,۲۸۷,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰	قرارگاه امام حسن مجتبی(ع)-کمک به طرح‌های پیشرفت و محرومیت‌زدایی

مأخذ: همان.

جدول ۲. تغییرات بودجه دستگاه‌هایی که در قانون به جدول دستگاه‌های اصلی (جدول ۷) اضافه شده‌اند (میلیون ریال)^۲

اعتبار قانون بودجه	نام دستگاه
۶۵,۳۴۰	نماینده‌گی ولی فقیه در امور حج و زیارت
۱,۴۸۵,۰۰۰	بنیاد شهید جعفرپور
۷۶,۲۳۰	مؤسسه دایره المعارف فقه اسلامی
۴۹۴,۶۲۶	مرکز رسیدگی به امور مساجد
۱۶۳,۳۵۰	بنیاد دائره المعارف اسلامی
۱۲,۴۳۱,۶۸۶	دادگستری جمهوری اسلامی ایران
۶,۸۰۱,۹۱۷	سازمان اوقاف و امور خیریه
۸,۲۰۵,۰۷۷	سازمان بازرسی کل کشور
۳,۹۲۷,۹۷۶	بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس
۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰	قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء
۹,۲۴۲,۵۰۱	جهاد دانشگاهی
۴۹۶,۳۰۶	مجمع جهانی تقریب مذاهب

مأخذ: همان.

۱. بودجه این دستگاه‌ها در لایحه در پیوست اطلاعات تفصیلی و به‌عنوان دستگاه فرعی درج شده بود.
 ۲. دستگاه‌های که در جدول ۷ و پیوست اطلاعات تکمیلی لایحه دولت درج نشده بودند و در مجلس به‌عنوان دستگاه اصلی شناخته و به جدول ۷ بودجه اضافه شدند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir